

Fra Lovgivningsomraadet.

Dansk Haandværks- og Industritælling.

For Rigsdagen er der forelagt et Forslag til »Lov om en Haandværks- og Industritælling i Aaret 1897«. Lovforslaget er ledsaget af følgende almindelige Bemærkninger:

Det Materiale, der er til Stede til Belysning af dansk Haandværk og Industri, er lidet omfangsrigt og højst uensartet. Der foreligger en lokal Industristatistik for København, ifølge en Tælling, foretagen ved Københavns statistiske Kontor i 1882, en Statistik, der anmeldte sig som et første Forsøg uden Krav paa Fuldstændighed, men som dog er den eneste almindelige Undersøgelse paa dette Omraade. Der foreligger dernæst private Undersøgelser om Provinsernes større Industrivirksomheder, Fabrikinspektionens Aarsberetninger for de dem underlagte Virksomheder, endelig spredte monografiske Undersøgelser. Men en almindelig dansk Haandværks- og Industristatistik foreligger ikke.

Det kan ikke nægtes, at der for det øvrige Næringsliv herhjemme er tilvejebragt fyldigere statistisk Materiale. Særlig gælder dette Landbruget.

Man har for dette Oplysninger om hele den danske Jords Anvendelse til Ager, Eng, Skov o.s.v., alt fordelt efter Brugenes Størrelse. Man har Oplysning om dansk Jords Besiddelsesformer, om fri Jord og Fæste o. s. v. Man har Kundskab om Kreaturbestanden, har aarlige Høstopgørelser, Oplysninger om Salg af Landejendomme og Salgspriserne o. s. fr. At disse Omraader kunne udvides, og at Landbrugsstatistiken kan forbedres, er sikkert nok; men Grundlaget og en fra mange Aar overleveret Statistik er i hvert Fald givet, og der bygges videre herpaa ved de periodiske Tællinger og en stedse videre Uddybning af Stoffet og rationellere Behandling deraf.

For Handelens og Skibsfartens Vedkommende foreligger der, som bekendt, aarlige udførlige Redegørelser, der trods alle Mangler dog give Rammerne for en fyldig Statistik, og som muliggør Fortsættelse og Forbedring af den allerede i over 60 Aar uatbrudt fortsatte Omsætningsstatistik. Desuden haves der for Skibsfarten aarlige Oversigter over Handelsflaadens Størrelse, Til- og Afgang o. s. v.

Til Belysning af Fiskeriforholdene er en Fiskeristatistik paabegyndt, væsentligst udgaaet fra Fiskerkonsulenten; denne Statistik tør ventes efterhaanden at give et stedse fyldigere og paalideligere Materiale. Endog for Skovdrift foreligger der paa Grund af dennes ejendommelige Karakter, dels som Statsdrift, dels som privat Drift under nøje Kontrol, nogenlunde fyldige Oplysninger. Vort Næringsliv findes saaledes i mange Henseender statistisk belyst. Meget af det

her nævnte kunde være fyldigere og bedre, men vi staa dog intet Sted paa bar Bund.

Det sagdes ovenfor, at for Haandværket og Industrien, den af Næringsvejene i snevrere Forstand, der saaledes bliver tilbage, foreligger der kun lokale Arbejder og spredte Undersøgelser i statistisk Henseende. Men gaar man længere tilbage i Tiden, var man endog bedre stillet end nu til Dags. Tidligere Tidens Kontrol med Produktionerne, dels af Skattehensyn, dels ifølge Næringslovgivningen, gav Oplysninger, vi nu savne. Man kendte langt bedre end nu det virkelige Antal Arbejdsgivere og Arbejdere i hvert Haandværk. Man kendte nøje baade Fabriks-herrernes og Fabriksarbejdernes Tal. Hvad man nu kun ved om enkelte statskontrollerede Industrier (Øl, Brændevin, Sukker, Margarine), vidste man den Gang om mange: hvor meget Korn der maledes, hvor meget Øl der bryggedes, hvor meget Lærred der tilvirkedes, hvor mange Kattuner der trykkedes o. s. fr.

Af alt dette er der, som sagt, kun lidet tilbage, og det er derfor ikke underligt, at der længe har vist sig Trang til Redegørelser paa Haandværkets og Industriens Omraade. Dette saa meget mere, som der ved den ejendommelige Udvikling, Haandværk og Industri har haft, ikke mindst i de sidste Slægtled, og ved de mange Samfundsspørgsmaal, Industrierhvervene have sat i Bevægelse, dels med Hensyn til Sammenstød med de andre Erhverv, dels med Hensyn til Krav til Statsmagten, dernæst overfor de egentlig sociale Spørgsmaal, Forholdet imellem Arbejdsgiver og Arbejder, endelig i den indbyrdes

Kollision mellem Haandværk og Storindustri, har rejst sig stedse stærkere Krav paa dog i det mindste at faa elementære Oplysninger om Omfanget af Industri og Haandværk, Produktionernes Antal, Arbejdernes Tal o. s. fr. I Udlandet er man da ogsaa rykket disse Spørgsmaal nærmere paa Livet, og man skyr nu til Dags ikke nogen Møje, Tid eller Penge for i smaa som i store Stater, i Nordens øvrige Lande som i Tyskland, Frankrig, Østerrig o. s. v. at søge at komme til Bunds i de faktiske Forhold vedrørende Folkets industrielle Liv.

Ogsaa herhjemme har der ofte været rejst Ønsker om en fyldigere Statistik paa det nævnte Omraade, og direkte er et saadant Ønske fremkommet for Finansministeriet, idet Fællesrepræsentationen for dansk Industri og Haandværk i en Skrivelse af August Maaned 1895 har andraget Finansministeriet om at tage Initiativet til Udarbejdelsen af en fyldig og omhyggelig Erhvervsstatistik eller dog i det mindste en dansk Industristatistik. Det har ogsaa været en af det reorganiserede statistiske Bureaus første Opgaver at beskæftige sig med denne Sag.

Naar nu Tiden er naaet til, at vi ogsaa herhjemme maa tage Sagen op til Behandling, da staa vi her som andetsteds overfor den samme Vanskelighed og de samme Spørgsmaal, som i det hele have bevirket, at disse Forhold sent og mangelfuldt have kunnet belyses. I Fællesrepræsentationens ovennævnte Skrivelse udtales der Ønsket om en Erhvervsstatistik eller dog i det mindste en dansk Industristatistik. Allerede her møder man strax et vigtigt Tvivlsspørgsmaal. Ved en Erhvervsstatistik

maa der formentlig forstaas en Statistik vedrørende det hele Erhvervsliv her i Landet, ved en Industristatistik en Statistik særlig vedrørende Haandværk og Industri. Nu er der i og for sig ingen Grund til, at de, der ønske en Industristatistik, skulde udvide Ønsket til noget saa mangfoldig Gange vidtløftigere som en Erhvervsstatistik. Naar man nemlig i forskellige Afdelinger kan belyse Landbrugsforhold, Handelsforhold, Industriforhold o. s. v., saa gør dette i og for sig den samme Nytte, som om alt skal behandles under et, og da overalt og under alle Omstændigheder Tid, Penge og Kræfter ere begrænsede, foreskrive Forholdene naturlig, at man ogsaa deler og begrænser sit Arbejde. Saaledes har man ogsaa gjort overalt i Udlandet; man har, selv hvor man gik videst, udeladt visse Hovederhverv og overladt dem til Specialundersøgelser. For os herhjemme er denne Vej saa meget rimeligere, da der — som anført — paa andre erhvervsstatistiske Omraader end det industrielle alt foreligger et betydeligt Materiale.

Disse Bemærkninger gælde, hvis man ved en Erhvervsstatistik forstaar en saadan, hvor hvert Erhverv behandles dybt og indgaaende, saaledes som man tænker sig, at Industristatistiken skulde behandles. Forstaar man derimod derved en almindelig Oversigt over Befolkningens Fordeling i Erhverv, hvor Hovedvægten altsaa ikke lægges paa Virksomhederne, men paa Individerne, da bliver Spørgsmaalet et andet. Dels er det nemlig altid af den største Interesse at erfare Individernes Gruppering, om muligt delt efter Køn, Alder og Ægtestand, inden for hver enkelt Næringsgruppe og hvert enkelt

Erhverv, dels kunde det maaske være nødvendigt at foretage en saadan Opgørelse, forinden Specialundersøgelsen foretages, allerede af den Grund, at man ellers vil have Vanskelighed ved at udpege, til hvem Specialspørgsmaal skulle rettes.

Med Hensyn til det førstnævnte Synspunkt ville imidlertid Fordringerne her kunne fyldestgøres ved en fuldstændigere Bearbejdelse af Folketællingerne, end hidtil er sket — en Bearbejdelse af Erhvervsoplysningerne paa Folketællingsskemaerne, svarende for hele Landet til, hvad der gentagne Gange er foretaget for Hovedstadens Vedkommende — og om faa Aar skulle vi jo have en almindelig Folketælling. Derimod er det sidstnævnte Synspunkt af stor Vægt og kan være afgørende for den hele Industritællings Gennemførelse. Det er indgaaende taget under Overvejelse, om man ikke burde begynde med en almindelig Erhvervstælling, omfattende hele Befolkningen, og derefter rette særlig Forespørgsel til dem, der havde angivet sig som Haandværkere og Industri-drivende. Det samme Spørgsmaal har været fremme i Udlandet og faaet forskellig Løsning de forskellige Steder. Her skal det kun nævnes, at ved den i Sommeren 1895 afholdte Tælling i Tyskland har man foretaget en almindelig Erhvervstælling (Berufstatistik) og dertil knyttet Tælling for specielle Næringer (Gewerbestatistik). I Østerrig derimod synes man ikke at ville foretage en almindelig Erhvervstælling som Grundlag for den specielle Tælling, men man har her ganske vist Registre over de Næringsdrivende, der gør en saadan For-Tælling mindre nødvendig.

Alligevel er man naaet til ikke at turde foreslaa en almindelig Erhvervstælling. I Virkeligheden vil dette nemlig som alt anført betyde en almindelig Folketælling et Par Aar før den periodiske Tælling Aar 1900, en stor Ulejlighed for hele Befolkningen til Fordel for kun et Mindretal og en Udgift alene til Skemaer, uden for de industri-statistiske, til et Beløb, der vil nærme sig til, hvad hele Industri-tællingen antages at kunne bestrides for. Tilmed kan der ogsaa rejses stor Tvivl om den praktiske Fremgangsmaade ved en saadan Dobbelttælling, og om der ikke let tabes til den ene Side, hvad der vindes til den anden. Den Vej, man formentlig kan gaa, er den, at hver enkelt Kommune, enten vejledet af sine Mandtalslister, hvor saadanne findes, eller, hvor dette ikke er Tilfældet, ved Hjælp af Lokalkundskaben, direkte afgiver Forespørgselsskemaet til enhver selvstændig Haandværker eller Industridrivende og paa ethvert Haandværks- eller Industri-etablissement. Det overses ikke, at dette vil være en Ulejlighed, maaske endog en ringe Udgift for Kommunerne, men for Landkommunerne vil Arbejdet være langt mindre end ved almindelige Jord- eller Kvægopgørelser, endsige ved almindelige Folketællinger; for de mindre Bykommuner, hvor hver Mand er kendt, er Arbejdet ogsaa meget let overkommeligt, hvorimod det for større Købstæder og for Hovedstaden sandsynligvis vil medføre et vist Forarbejde med Udskrift af Mandtalslister, men disse Kommuner have ogsaa Hovedinteressen i Tællingen; selve Udskriften kan udføres for en lidet betydende Udgift, og ingen Kommune vil der komme til at

paahvile den foreløbige Opgørelse, som ellers overalt ved Tællinger paahviler dem.

Det skal tilføjes, at Statens statistiske Bureau langt fra vil være uden Kontrol med, hvorvidt selve Skemaernes Aflevering er sket paa fyldestgørende Maade, thi meget kan efterses ved Hjælp af Firma-registre, Lavs- og Korporationsfortegnelser m. v. Hvad der endvidere med Hensyn til de større Virksomheder kan opnaas ved Samarbejde med Fabriktilsynet, skal senere blive omtalt.

Det er klart nok, at en Haandværks- og Industri-tælling ikke kan fremskaffe nogen Angivelse af samtlige de Arbejdere, der arbejde i Haandværkets og Industriens Tjeneste; thi man vil selvfølgelig kun faa optalt dem, der ved Tællingen arbejde for Arbejdsgivere (Mestre). Men det er jo ogsaa hovedsagelig Bedrifternes Antal og Virkemaade, man vil lære at kende, de store og de smaa Bedrifter med og uden mekanisk Bevægkraft o. s. fr. Undersøgelser om det samlede Arbejderantal kunne jo kun fremkomme igennem Individtællinger, Folketællinger, og det skal bemærkes, at selv om en saadan Tælling foretoges samtidig med Industritællingen, turde man ikke vente, at Tallene vilde svare til hinanden, og det allerede af den Grund, at Bedrifterne ikke anføre deres Arbejdere under samme Benævnelse, under hvilke disse anføre sig selv, og at samme Arbejder kan arbejde for flere Virksomheder. I Tyskland venter man sig da heller ikke, trods det store Apparat, der er sat i Scene, nogen saadan Overensstemmelse. En egentlig Haandværks- og Industri-statistik vil være fyldestgjort ved gode Skemaers

gode Udfyldning i hver enkelt selvstændig Virksomhed. — Tvivlsomt kan det vel ogsaa være, hvorvidt man ikke ogsaa mister en Del af den husindustrielle Virksomhed, navnlig i Form af Hjælpers Hjælpernes, d. v. s. de Personers Arbejde, der ikke arbejder umiddelbart for en Mester (selvstændig Næringsdrivende). Men en Undersøgelse, med Udsigt til Udbytte af Betydning for Husindustriens Vedkommende, kan, selv om man bør gøre et Forsøg paa at erfare noget derom ved Industritællingen, utvivlsomt kun foretages ad Enquêtens Vej, d. v. s. ved Individualundersøgelser i de Erhverv, hvor Husindustri spiller nogen Rolle, den Vej, man ogsaa har fulgt i Udlandet, naar man har ønsket for Alvor at komme til Bunds i de herhen hørende Forhold.

Paa det Skema, hvortil Statens statistiske Bureau har gjort et foreløbigt Udkast, henvender man sig til enhver Mand eller Kvinde i By eller paa Land, der driver selvstændigt Haandværk eller Industri, eller leder en Beklædningsforretning (Konfektionsforretning). Her er saaledes udeladt Landbrugserhverv, Handelserhverv (undtagen Konfektionsforretning), Fiskeri, Søfart, Skovbrug og alle liberale Virksomheder; medtaget er derimod egentligt Haandværk og egentlig Industri, derunder ogsaa den Industri, der vel er knyttet til Landbruget, men uden Landbrugets Karakter, saasom Møller, Mejerier og Slagterier. Selvfølgelig er ogsaa medtaget Landhaandværk, selv om dette drives i Forbindelse med et lille Landbrug, hvorom der igen paa selve Skemaet vil blive givet Lejlighed til at bringe Oplysning.

Medens Haandværk og Landbrug jævnlig kunne drives sammen, men dog i Virkeligheden som to selvstændige Erhverv, er Haandværk og Handel ofte uopløselig knyttede til hinanden. Udkastet til Skemaet har derfor ogsaa søgt at udskille det Personale, der har med Butiksforretningen at gøre, fra de egentlig industrielle Medhjælpere, for hvilke udføreligere Oplysninger kræves. Fremfor alt gælder dette Konfektionserhvervene. Fra den store Konfektionsforretning med et væsentligt Fabrikspræg og en gros Salg til Ind- og Udlandet ned til den lille Modeforretning, der har en enkelt Syerske til Pyntning af Hatte, gaar Overgangene umærkelig og uden Mulighed for bestemt Afgrænsning. Vil man derfor undgaa at forbigaa en væsentlig Del af den industrielle Medhjælp, maa samtlige disse Forretninger medtages: Forretninger for Tilvirkning og Salg af Overbeklædninger, Trikotageforretninger, Underbeklædningsforretninger, almindelige Manufakturforretninger, Modeforretninger, Børnehabitforretninger o. s. fr. Det vil ved samtlige disse, som ved Haandværkerhvervene, være nødvendigt, at Tallet paa Butikspersonale m. v. opgives, medens Hovedvægten naturligvis lægges paa Oplysningerne om de industrielle Medhjælpere. Ved Smaaforretninger vil ofte den enkelte Medhjælper kunne være baade i Butiken og paa Værkstedet, men naar blot Oplysning herom gives, vil man under Bearbejdelsen kunne tage Hensyn dertil ved Grupperingen. — Paa Skemaet maa endvidere forlanges, at ogsaa Aktieselskaber, der drive industriel Virksomhed, skulle udfylde Skemaet. Dette synes selvfølgelig, men maa dog ud-

trykkelig anføres; thi da Skemaerne henvende sig til Personer, vilde man kunne være i Tvivl om, til hvem Henvendelse skulde ske paa et Aktieselskabs Vegne. Derfor maa Instruxen for Omleveringen fastsætte, at Skemaet afleveres ikke blot til alle Haandværkere og Industridrivende, men ogsaa paa vedkommende Bedrifts Pladser. For et Aktieselskabs Vedkommende vil jo Skemaet da være at udfylde af Forretningsføreren (administrerende Direktør), for private Forretningers Vedkommende vil der med Hensyn til en og samme Forretning vel jævnlig blive udleveret flere Skemaer, et paa Fabriksstedet og et i Fabrikantens Hjem — navnlig i større Kommuner, hvor Lokalkundskaben er forholdsvis ringe —, men Dobbelttællinger vil der ikke blive Tale om, dels fordi de paagældende selv ville passe kun at udfylde Skemaet én Gang, dels fordi sligt med Omhu vil blive kontrolleret, naar Skemaet bearbejdes i Bureauet. Et lignende Forhold vil jo fremkomme, hvor en Forretning har flere Indehavere; Forretningens Ledere maa da aftale, hvem der skal udfylde Skemaet. Faren for Dobbelttælling er som sagt kun tilsyneladende, medens omvendt den her nævnte Fremgangsmaade er højst nødvendig, naar man vil undgaa Forbigaaelser, hvad der ellers let kunde fremkomme, netop hvor ingen almindelig Tælling foreligger uden for selve Industritællingen.

De enkelte Rubriker i Udkastet spørge hovedsagentlig om Navn, Næringsbrug, Firmanavn, Forretningens Adresse, dens Stiftelsesaar, Personellets Antal og Art, fordelt efter de enkeltes Virksomhed og efter Arbejdernes Køn, Alder, Beskæftigelse i

og udenfor Bedriftens Lokaler, dernæst om Art og Omfang af den mekaniske Bevægkraft, endelig om den til hver Gruppe af Arbejdere udbetalte Arbejds-løn i den sidste Uge før Skemaets Udfyldning.

Med Hensyn til disse Rubriker kunde der maaske rejses nogen Betænkelighed overfor Spørgs-maalet om Arbejds-lønnen. Imidlertid kræves ikke her nogen Oplysning, Arbejdsgiveren kan have nogen fornuftig Grund til at ville skjule. Den statistiske Viden, der naas gennem Oplysningerne, er imidlertid begrænset. Der spørges jo nemlig kun om en Uges Arbejds-løn, og der spørges en bloc for en Del Arbejdere tilsammen; en egentlig Arbejds-lønstatistik henvender sig saavel til Arbejdsgivere som til Arbejdere — saaledes som f. Ex. har været Tilfældet med de nogle Gange af Københavns statistiske Kontor udarbejdede Oversigter over Arbejds-lønnen —, og en Fremstilling af Arbejdernes Indtægter kan ikke foretages uden Kundskab ogsaa om Arbejds-løshedens Omfang. Det Materiale, der maatte indkomme i Henhold til Skemaet, kan altsaa ikke uden videre benyttes til Fremstilling af Gennemsnit af Arbejds-lønnen i de forskellige Fag, end mindre til Angivelse af regelmæssige Aarsindtægter; men paa den anden Side vil man ved de her indhentede Oplysninger faa et Massemateriale tilvejebragt, som ikke vil kunne komme tilstede ad anden Vej, og som vil være af største Betydning sideordnet med de Oplysninger, Undersøgelser som de før nævnte eller endnu videre Specialundersøgelser maatte kunne fremskaffe. En Sammenstilling paa Grundlag af Materialet, af Forholdet i de forskellige Fag, og i

de forskellige Landsdele, i By og paa Land, i Haandværks- og Storindustri, for mandlige og kvindelige Arbejdere, vil kunne tilvejebringes, og det er endelig ikke udelukket, at der for visse Grene og visse Erhverv kan findes et Grundlag til Belysning af Arbejdslønnen som Produktionsudgift for den paa-gældende Industri og derigennem atter omvendt af dennes Betydning for Arbejderne.

Naar der ovenfor er nævnet de Hovedrubriker, Skemaet formentlig bør indeholde, kunde der jo dernæst blive Spørgsmaal om andre Rubriker, som ikke ere nævnte. I al Almindelighed gælder det, at man maa være sparsom med Spørgsmaalenes Antal, hvis man vil have gode og omhyggelige Besvarelser. Man kan derfor ikke anse det for rigtigt at optage saadanne Spørgsmaal, som andet Steds ere bragte i Forslag, f. Ex. om Antallet af Ulykkestilfælde i den paagældende Industri, da sligt langt bedre gøres til Genstand for særlige Undersøgelser, ikke heller yderligere Spørgsmaal vedrørende Arbejdsforhold, ejheller angaaende Fabrikssygekasser og lignende, da der findes andre og lettere Veje til Oplysning herom. Derimod kunde der rejses Tvivl om, hvor vidt ikke ogsaa Produktionens Omfang eller Værdi eller begge Dele bør søges oplyst i Skemaet. En saadan Oplysning er ikke søgt tilvejebragt ved nogen af de store tyske Erhvervs- og Industritællinger. Derimod foreligger der Oplysninger i saa Henseende fra Sverig og Finland, og det endda periodiske Oplysninger fra Aar til andet, ligesom disse Lande i det hele taget have fremskaffet aarlige Meddelelser om Industriforhold ved Udsendelse af Blanketter, som gennem

Lokaløvrighederne fremsendes til hver enkelt Virksomhed i Landet. Ligesom imidlertid Paalideligheden af Oplysningerne om Produktionen i Sverig og Finland synes noget tvivlsom, saaledes er det sikkert, at ved en almindelig Tælling, som den nærværende, uden direkte Vejledning eller Udspørgen af den enkelte, kan man ikke vente Spørgsmaalet besvaret. For saa vidt angaar den lille Haandværker, der giver sig lige saa meget af med Reparation som med Færdiggørelse af nye Ting, vil det vel endog være umuligt at faa oplyst andet end Produktionens Værdi eller rettere Aarets Bruttoindtægt, og en Kontrol af Rigtigheden heraf vil være særdeles vanskelig. Men selv for store Industrier vil det ikke med almindelige Regler kunne angives, hvad de skulle anføre om Produktionsmængden; thi hvor Produkterne ikke ere ensartede Masser — saaledes som det gælder ved Urproduktionerne i Agerbrug, Skovkultur og lignende eller ved de statskontrollerede Industrier: Sukker, Øl, Brændevin og Margarine — men en Række forskellige Industriartikler, vil det muligvis kun være gørligt at oplyse de anvendte Raastoffers Mængde, eller, hvor ogsaa dette svigter, Produktionsværdien.

Det kan dog ikke nægtes, at det især for den egentlige Fabrikindustri her i Landet har sin store Betydning at kende Produktionens Omfang. Da nu imidlertid som anført en almindelig Forespørgsel derom næppe vil kunne gennemføres, og da den allervæsentligste Del af Fabriksvirksomhederne og en betydelig Del af de større Haandværksvirksomheder henhører under Fabrikinspektørernes Tilsyn, har det statistiske Bureau henvendt sig til Fabrik-

inspektørerne med Anmodning om deres Støtte til denne Sags Løsning. Bureauet har herpaa erholdt et imødekommende Svar, og man er blevet enig om, at for hver enkelt Virksomhed, der henhører under Fabriktilsynet, ville de bistaa med Kontrol af de Oplysninger, Skemaet kommer til at indeholde om Virksomheden, ved Sammenholdelse med Tilsynets Oplysninger om paagældende Virksomhed, samt direkte fremskaffe Oplysning om Virksomhedernes Produktionsmængde og Produktionsværdi, efter Regler vedtagne i Fællesskab, modificerede paa den Maade, som er mest praktisk i hvert enkelt Tilfælde og tilvejebragt ved personlig Henvendelse i enhver Virksomhed under Tilsynet.

Samtidig vil der da blive fremskaffet Oplysninger om Art og Antal af Arbejdsmaskinerne. Paa det almindelige Skema at fremsætte Spørgsmaal herom vil næppe være rigtigt. Thi uden nærmere Definition vilde man kun faa ufuldstændige og forvirrede Besvarelser, og at opregne ved Navn alle de Arbejdsmaskiner, der kunne forekomme i de forskellige Virksomheder, vil være uoverkommeligt, og i visse Henseender hidføre Oplysninger uden tilstrækkelig Interesse. Naar imidlertid Fabriktilsynet ordner og stiller Spørgsmaalene, vil man for alle de Virksomheder, hvortil dette har Adgang, faa ensartede og betydningsfulde Oplysninger, og det, der skal indvindes ved en Tælling af Arbejdsmaskiner, vil i det væsentlige blive naaet.

Denne Bistand fra Fabriktilsynet er af stor Betydning for Tællingens heldige Gennemførelse. Thi da man ikke som i Tyskland har »Tællere«, der

instruere Folk om Skemaets Udfyldelse — en Forholdsregel, der vil være meget kostbar at faa sat i Scene herhjemme — er det naturligvis overordentlig væsentligt, at man i hvert Fald for de større og mere udviklede Virksomheders Vedkommende faar en Revision af Materialet foretaget af Sagkyndige, der ere i Stand til at skaffe sig Oplysning paa selve Stedet, og endvidere kunne supplere Materialet ved saa vigtige Bidrag som Oplysning om Produktionens Størrelse og Arbejdsmaskinerne. Da imidlertid Fabriktilsynet vel i visse Industrigræne har omtrent samtlige Virksomheder under Tilsyn, men i andre mangler enkelte store Virksomheder eller Virksomhedsarter, fordi disse ikke bruge mekanisk Bevægkraft eller beskæftige Børn og unge Mennesker, vil Fabriktilsynets Medhjælp naturlig maatte udvides til i det hele at omfatte fabrikmæssig drevne Virksomheder, altsaa Virksomheder med et større Antal Arbejdere eller Arbejdsmaskiner, der ere af lignende Art som de, der alt findes under Tilsynet, selv om disse Virksomheder ikke lovmæssig falde ind under Fabrikinspektørernes Tilsyn. — Nogen nærmere Bestemmelse heraf vil næppe være paa sin Plads. Thi bedst vilde det jo have været, om man kunde have sat de her omhandlede Spørgsmaal ind paa Skemaet og faaet Svar fra alle. Det er kun nødtvungent, man nøjes med at spørge der, hvor Henvendelse kan ske personlig, og det vil derfor ogsaa være rettest at muliggøre en saa vid Udstrækning som muligt af denne Henvendelse. Det maa tilføjes, at uafhængig af, hvor hyppig en almindelig Industritælling vil være at foretage, vilde det formentlig være heldigt,

om de Oplysninger, der nu ved nærværende Tælling komme til at foreligge med Fabriktilsynets Bistand, tilvejebringes for de samme og lignende Virksomheder mindst hvert 3dje Aar. Et nærmere Forslag herom bør dog formentlig opsættes, indtil Udfaldet af nærværende Tælling foreligger.

Forudsætningen for, at hele den nærværende Tælling kan iværksættes, er imidlertid den, at Lovgivningsmagten paalægger Borgerne at besvare Forespørgslerne. I og for sig ere de Oplysninger, der kræves, ikke flere eller vanskeligere at afgive end de, man hyppig har faaet underhaanden fra mange Næringsdrivende. Men nogen Sikkerhed for, at samtlige Næringsdrivende ville udfylde Skemaet, i hvert Fald i sin Helhed, haves jo ikke, og det vil derfor utvivlsomt være nødvendigt, at Lovgivningsmagten giver udtrykkeligt Paalæg derom, saaledes som det ogsaa er sket ved Udlandets større Tællinger.